7 norrænar sögur

Ársskýrsla Norðurlandaráðs og Norrænu ráðherranefndarinnar 2013

20
13

7 norrænar sögur

Ársskýrsla Norðurlandaráðs og
Norrænu ráðherranefndarinnar 2013

7 norrænar sögur

Ársskýrsla Norðurlandaráðs og Norrænu ráðherranefndarinnar 2013

Doi: <http://dxdoi.org/10.6027/ANP2014-703>

ISBN: 978-92-893-2700-8

ANP 2014:703

© Norræna ráðherranefndin

Ritstjóri: Bodil Tingsby

Greinarhöfundar: Bodil Tingsby, Niels Stern, Jesper Schou-Knudsen,

Heidi Orava, Louise Hagemann, Marita Hoydal og Michael Funch

Þýðing: Erla Sigurðardóttir

Umbrot: Jette Koefoed

Kápa: Jette Koefoed / ImageSelect o.fl.

Ljósmyndir:

Bls. 5, 34: Johannes Jansson

Bls. 8: ImageSelect

Bls. 9–10: Niels Stern

Bls. 11: norden.org/Marianne Neraal

Bls. 12–13: © Glyn Lowe Photoworks

Bls. 14 efri mynd: Kulturstyrelsen. Bls. 14 neðri mynd: norden.org/Jesper

Schou-Knudsen

Bls. 16–17: © Yvonne Haugen

Bls. 18–19: norden.org/Thomas Glahn

Bls. 21: Silja Borgarsdóttir Sandelin

Bls. 22: Kjetil Løite

Bls. 24, 26: Benjamin Suomela

Bls. 25: Mikko Kankaisto

Bls. 27: Bragi Þór Jósefsson

Bls. 28–29: norden.org

Bls. 30, 32, 33: Magnus Fröderberg

Prentun: Rosendahls-Schulz Grafisk

Upplag: 200

Pappír: Munken Polar

Leturgerð: Meta LF

Printed in Denmark

Norræna ráðherranefndin

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Sími (+45) 3396 0200

Norðurlandaráð

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Sími (+45) 3396 0400

Norrænt samstarf

Norræna samstarfið er eitt umfangsmesta svæðasamstarf í heiminum. Samstarfið nær til Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar auk Álandseyja, Færeyja og Grænlands.

Norræna samstarfið er pólitískt, efnahagslegt og menningarlegt og skiptir miklu í evrópsku og alþjóðlegu samstarfi. Í norrænu samstarfi er unnið að því að styrkja stöðu Norðurlanda í sterkri Evrópu.

Með norrænu samstarfi er unnið að því að efla norræna og svæðisbundna hagsmuni í alþjóðlegu umhverfi. Sameiginleg gildi landanna styrkja stöðu Norðurlanda og skipa þeim meðal þeirra svæða í heiminum þar sem nýsköpun og samkeppnishæfni er mest.

www.norden.org

Formáli	6
Norræna ráðherranefndin lýkur upp gátt út í heim	8
Andinn, holdið og norðurljósin	12
Stjórnmal í augnhæð	16
Pólitík í 140 stafabilum	20
Samstarf um öryggismál	24
Saman gegn matarsóun	28
Hvítur páfareykur og sjónvarp nútímans	32

Formáli

Það er verulega spennandi að taka þátt í norrænu samstarfi. Annar okkar tekur undir það með vissum trega en hinn er himinlifandi yfir því að hafa dottið í lukkupottinn. Útskýrum það aðeins nánar.

Ráðning okkar er tímabundin og nú er komið að því að annar okkar, Jan-Erik Enestam, láti af störfum sem framkvæmdastjóri Norðurlandaráðs. „Það gerist í lok árs sem einkenndist af einkar áberandi og lifandi stjórnmálaumræðu. Það var einmitt markmið mitt fyrir sex árum þegar ég ákvað að takast á við þetta starf. Ég er því mjög ánægður. Eins beitti ég mér fyrir því að varnar- og öryggismálin kæmust á dagskrá og það er orðið að veruleika.“

Hinn okkar, Dagfinn Høybråten, tók við keflinu sem nýr framkvæmdastjóri Norrænu ráðherra-nefndarinnar í mars 2013. „Ég tel að það sem áunnist hefur á liðnu ári ryðji brautina fyrir nýjum og mikilvægum aðgerðum. Áhugi umheimsins á Norðurlöndum og norrænu samstarfi hefur aldrei verið meiri en nú og það getur aðeins eflt okkur enn frekar.“

Þegar velja átti sjö frásagnir til að bregða upp mynd af liðnu ári var sýnileiki rauði þráðurinn. Sýnileiki sem gefur fyrirheit um breytingar. Ekki er hægt að halda því fram að lognmolla hafi ríkt

í samskiptum okkar við umheiminn. Þau eru rafræn, opin og aðgengileg. OA-lausnin veitir okkur öllum opinn og ókeypis aðgang að þeirri þekkingu sem skapast hefur í norrænu samstarfi.

Við teljum einnig að aukinn áhugi umheimsins á því hvernig okkur tekst að starfa saman innan Norðurlandanna hafi smitandi áhrif á okkur sjálf. Lausir við alla hógværd viljum við benda á að löndum okkar hefur orðið betur áfengt en flestum öðrum í glímunni við efnahagskreppuna. Okkur hefur tekist að skapa samfélög sem bjóða bæði upp á brauð og leiklist. Við getum hreykt okkur af þeim góðu undirtektum sem menningarhátíðin NORDIC COOL fékk í Bandaríkjunum. Og við getum glaðst yfir því að sjónvarpsstöðvar í almannabjónustu munu tryggja að framvegis geti almenningur í löndunum okkar fylgst með verðlaunahátíð Norðurlandaráðs.

Við teljum að aukinn sýnileiki verði til þess að starf okkar njóti enn meira trausts en fram til þessa. Sjö norrænar sögur eru frásagnir af fólki sem finnur fyrir áhrifum af norrænu samstarfi í daglegu lífi sínu, fólki sem hefur verið verðlaunað fyrir störf sín og fólki sem hefur eflst í pólitísku starfi sínu.

Jan-Erik Enestam

framkvæmdastjóri
Norðurlandaráðs

Dagfinn Høybråten

framkvæmdastjóri
Norrænu ráðherranefndarinnar

NORRÆNA RÁÐHERRANEFNDIN LÝKUR UPP GÁTT ÚT Í HEIM

*Nýtt OA-verkefni Norrænu ráðherra-
nefndarinnar er mikilvægt skref
til að auka aðgengi og sýnileika. Í
nánustu framtíð verður veittur opinn
og ókeypis aðgangur að öllum ritum
sem Norræna ráðherranefndin gefur
út. Allir njóta góðs af, þar á meðal
námsfólk við University College
Sjælland.*

NIELS STERN

Nýjasta útgáfa af *Nordic Nutrition Recommendations* er þegar orðin sígilt rit. Ritið sem er meira en 500 blaðsíður að lengd er talið eitt vandaðasta og ítarlegasta verk um næringarfræði sem gefið er út í heiminum.

Norræna ráðherranefndin fjármagnar rannsóknaverkefni sem bókin byggir á. Vísindalegt gildi verksins er óumdeilanlegt en það hefur ekki síður notagildi fyrir almenna neytendur því hið þekkta hollustumerki Skráargatið styðst einmitt við umrætt rit.

Nýjasta útgáfa verksins hefur selst í um 11 þúsund eintökum en kaupendur eru einkum námsfólk. Ritið er hálfgerð biblíja fyrir Caroline Zeuthen stúdent við University College Sjælland og svo vitnað sé til hennar eigin orða:

„Ég nota bókina sem uppsláttarrit því hún er mjög vel sett upp, gagnorð og nákvæm með góðum töflum og línuritum. Hún er algjörlega ómetanleg, sérstaklega í sambandi við ritgerðasmíð.“

Caroline og annað námsfólk nýtur góðs af þeirri nýjung að

„Námsfólk hefur ekki mikla peninga milli handanna og við verðum að kaupa margar dýrar bækur sem við notum stundum ekki sérlega mikið. Því munar mikið um að fá opinn aðgang að bók á rafrænu formi,“ segir Caroline Zeuthen.

Nordic Nutrition Recommendations 2012 verður aðgengileg ókeypis til niðurhals á rafrænu formis. Ný AO-stefna Norrænu ráðherranefndarinnar í útgáfumálum felur í sér að frá júní 2014 verða öll rit ráðherranefndarinnar ókeypis og aðgengileg öllum. Þetta kemur sér vel fyrir Caroline en hún á eftir eitt og hálf t ár þar til hún lýkur námi í næringar- og heilsufræðum við University College Sjælland:

„Námsfólk hefur ekki mikla peninga milli handanna og við verðum að kaupa margar dýrar bækur sem við notum stundum ekki sérlega mikið. Því munar mikið um að fá opinn aðgang að bók á rafrænu formi. Auk þess er mun auðveldara að nota rafrænar bækur og losna þannig við að burðast með heila ferðatösku.“

Bókin í opinni útgáfu er ekki síður gagnleg í víðara lýðræðis-samhengi að mati Susann Regber hjúkrunarfræðings en hún stundar doktorsnám við Norræna lýðheilsu-háskólann:

„Offita og ofþyngd eru hnatt-rænt lýðheilsuvandamál, jafnt hjá börnum og fullorðnum. Norður-

landabúar fara ekki varhluta af þeirri þróun. Norrænar leiðbein-ingar um mataræði og næringarefni eru því mikilvægt ítarefni sem ætti að vera eins aðgengilegt og unnt er öllum almenningi á Norðurlöndum. Opinn aðgangur gerir öllum kleift að tileinka sér þekkingu skjótt og auðveldlega sem er það eina rétta séð út frá sjónarhóli lýðræðis og jafnréttis.“

Nýr vettvangur fyrir norræn rit

Skrifstofa ráðherranefndarinnar mun fylgja nýrri OA-stefnu í útgáfumálum eftir með samstarfi við sjö norrænar stofnanir um verkefni sem á sér varla hliðstæðu en það er ný og nútímaleg vefgátt. Vefgáttin veitir aðgang að öllum ritum sem Norræna ráðherra-nefndin fjármagnar og gefur út. Tæknin styðst við opinn hugbúnað sem bókasafn háskólans í Uppsölum hefur

FRÓÐLEIKSMOLAR

Skrifstofa Norrænu ráðherranefndarinnar, NordForsk, Norrænar orkurannsóknir, Norræna nýsköpunarmiðstöðin, NORDICOM, Norræni lýðheilsuháskólinn, Nordregio og Norræna velferðarmiðstöðin standa að verkefninu.

Nýja OA-vefgáttin opnar á vordögum 2014

Nánari upplýsingar um OA-útgáfu Norrænu ráðherranefndarinnar má finna á: www.norden.org/openaccess

„Offita og ofþyngd eru hnattrænt lýðheilsuvandamál, jafnt hjá börnum og fullorðnum. Norðurlandabúar fara ekki varhluta af þeirri þróun. Norrænar leiðbeiningar um mataræði og næringarefni eru því mikilvægt ítarefni sem ætti að vera eins aðgengilegt og unnt er öllum almenningi á Norðurlöndum,“ segir Susann Regber.

umsjón með. Á vefgáttinni verður að finna rit á við *Nordic Nutrition Recommendations 2012* innan um skýrslur og tímarit um heilbrigðis- og velferðarmál, loftslags- og umhverfismál, rannsóknir og menntun svo eitthvað sé nefnt. Niðurhal á öllu efni er ókeypis. Sum ritin verður einnig að finna annars staðar, prentuð eða sem rafrænar bækur.

Rit ráðherranefndarinnar eru dreifð um heimasíður margra stofnana en nú verður hægt að finna þau öll á einum stað. Þannig verður ekki aðeins hægt að leita að öllum ritum á einum stað heldur verður dreifingin betri og sýnileikinn meiri.

Opinn aðgangur er liður í nútímavæðingu

OA-verkefni Norrænu ráðherranefndarinnar var ýtt úr vör í mars 2013 en umgerð þess og innihald er í anda þess að laga norrænt samstarf betur að nútímanum:

„Þegar ég tók við starfi framkvæmdastjóra var mér falið að nútímavæða Norrænu ráðherranefndina með það fyrir augum að auka notagildi starfseminnar. Ég á að sjá til þess að löndin fái eitthvað í sinn hlut fyrir það fé og þann pólitíska kraft sem þau leggja í norrænt samstarf. Opinn aðgangur er sjálfsagður liður í þeirri nútímavæðingu,“ er haft eftir Dagfinn

Høybråten framkvæmdastjóra í viðtali í NordForsk Magasin 2013.

Sögulegur aðdragandi OA

Opinn aðgangur á rætur að rekja til hreyfingar í alþjóðlegu rannsóknarumhverfi á tíunda áratug 20. aldar. Óánægja ríkti meðal fræðimanna, bókavarda og stjórnmálamanna með einokunarstöðu útgefenda og sífelldar verðhækkanir. Ekki síst í ljósi þess að það voru fræðimenn launaðir af almannafé sem höfðu umsjón með innihaldi og gæðatryggingu tímaritanna. Varhugavert þótti að útgefendur mokuðu inn opinberu fé meðan knöpp fjárráð bókasafna gerðu þeim erfitt að sinna hlutverki sínu.

Þegar veraldarvefurinn náði útbreiðslu um miðjan tíunda áratuginn öðlaðist OA-hreyfingin mikilvægt verkfæri. Allt í einu gátu fræðimenn miðlað vísindagreinum sín á milli án mikils tilkostnaðar – á rafrænu formi og án aðkomu forlaganna. Þetta gaf að sjálfsögðu tilefni til harðvítugra deilna.

OA á okkar tímum

Baráttunni er ekki lokið en tímarnir hafa breyst að því að leyti að OA er ekki lengur hreyfing heldur staðreynd sem útgefendur verða að horfast í augu við. Viðfangsefnin eru nú af praktískum toga: Hvernig ber að greiða útgefendum fyrir þá þjónustu sem þeir veita? Er þörf á forlagi til að gefa út vísindaleg tímarit þegar hægt er að dreifa öllu efni í rafrænu formi eftir öðrum leiðum? Hvernig er hægt að vekja áhuga fræðimanna á OA-lausninni þegar þeir eru mest uppteknir af áhrifum

og gæðum verka sinna? Hvernig er eiginlega hægt að fá OA-kerfi til að virka vel?

Með OA-stefnu sinni tekst Norræna ráðherranefndin á við margar spurningar af þessu tagi. Mikið verk er þó óunnið. Löndin standa frammi fyrir svipuðum praktískum áskorunum varðandi OA. Því liggur beint við að kannaðir verði möguleikar á samstarfi þar sem Norræna ráðherranefndin gegnir lykilhlutverki.

Í því sambandi má nefna gerð yfirlits yfir efni sem gefið er út fyrir almannafé í löndunum, yfir

eftirfylgni og áhrif AO-stefnu rannsóknaráðanna í löndunum, um höfundarrétt eða tímarit og fræðirit sem gefin eru út í litlum tungumálasmáfélögum að ógleymdum rannsóknagögnum en sá málaflokkur er mun margslungnari en hinir.

Réttur sérhvers manns

Samstarfshugmyndir eru enn í deiglu en með nýja útgáfuvefnum hefur Norræna ráðherranefndin opnað gátt út í heim. Það eru fleiri en Caroline og skólastein hennar á University College Sjælland sem njóta góðs af nýrri útgáfustefnu ráðherranefndarinnar. Hún kemur sér vel fyrir fólk um allan heim sem vill kynna sér norræn málefni. Framvegis munu allir geta nýtt sér ókeypis niðurstöður rannsókna að baki *Nordic Nutrition Recommendations* og þannig fylgir Norræna ráðherranefndin 27. grein Mannréttindayfirlýsingar Sameinuðu þjóðanna (1948) en þar stendur: Öllum ber réttur til þess að ... eiga þátt í framförum á sviði vísinda og verða aðnjótandi ábata er af þeim leiðir. ●

„Þegar ég tók við starfi framkvæmdastjóra var mér falið að nútímavæða Norrænu ráðherranefndina með það fyrir augum að auka notagildi starfseminnar. Ég á að sjá til þess að löndin fái eitthvað í sinn hlut fyrir það fé og þann pólitíska kraft sem þau leggja í norrænt samstarf. Opinn aðgangur er sjálfsagður liður í þeirri nútímavæðingu,“ er haft eftir Dagfinn Høybråten framkvæmdastjóra í viðtali í NordForsk Magasin 2013.

ANDINN, HOLDIÐ OG NORÐURLJÓSIN

Norrænn vígahnöttur lendir í miðborg Washington

Ekki er langt um liðið frá því að norðurljósin sindruðu í miðri Washington. Að hljóðfæraleikur og raddir tónlistarfólks frá Norðurlöndum endurómuðu undir háu lofti Kennedy Center-listamiðstöðvarinnar. Ef til vill situr gómsætt bragðið af nýjum norrænum mat enn á vörum matgæðinga í Washington. Menningar- og listakynning Norrænu ráðherranefndarinnar – Nordic Cool 2013 – setti svip sinn á höfuðborg Bandaríkjanna í fjórar vikur samfleytt. Margt bendir til þess að norræna listahátíðin hafi skilið eftir sig varanleg spor í hugum heimamanna.

JESPER SCHOU-KNUDSEN

Pegar hinni viðamiklu norrænu menningarhátíð *Nordic Cool* lauk formlega 17. mars 2013 hurfu norðurljósin aftur til síns heima yfir Atlantshafið. Enn gætir þó áhrifa hins svala norðurs, meðal annars í fjölmiðlum þar sem fátítt er að

mörgum dálkasentimetrum sé varið í norræn málefni. Monna Dithmer, leiklistargagnrýnandi á danska dagblaðinu *Politiken*, kemur með eftirfarandi útskýringu:

„Á mínum fjölmiðli voru það umfjallanir mínar og greinar Jakobs Nielsen um Nordic Cool í Washington

Kennedy Center var baðað í norðurljósum sem lýstu upp marmarabygginguna við árbakka Potomac í miðri Washington D.C. Lýsingin skipti stöðugt um lit og sást um langan veg í myrkri.

sem réðu úrslitum um að ákveðið var að birta heila greinaröð um norrænu listahátíðina í *Politiken*. Þar efndu sérfræðingar okkar í arkitektúr, myndlist, leiklist, kvikmyndagerðarlist og tónlist, sígildri og nútímatónlist til samræðu við kollega sína á hinum Norðurlöndunum um hvort hægt væri að ræða um eitthvað sérnorrænt á þessum sviðum.“

Það var ekki eingöngu listin heldur einnig gildin – andi, hold og samfélagsgerð Norðurlanda – sem skipuðu veglegan sess í Washington. Stoltið og gleðin var því gífurleg í Kennedy Center sem óhætt er að kalla „Gral“ bandarískrar menningar án þess að það hljómi tilgerðarlegt: „Aldrei hefur mér fundist ég eins norræn og þá. Ég komst við þegar ég skynjaði hvernig ég, litli Daninn,

gat rakið rætur mínar til einhvers stærra – stærri norrænnar menningar og náttúrunnar ekki síður. Smám saman uppgötvaði ég svo margt sem var líkt og sameiginlegt með þjóðunum. Auðvitað var þetta allt sviðsett í þeim tilgangi að fólk skynjaði Nordic Cool sem eina heild. Það sem kom mér á óvart var að tilfinningin var mun djúpstæðari en allar borðræður heimsins um norræna samkennd,“ segir Monna Dithmer en hún fylgdist náið með norrænu listahátíðinni.

Danskir kubbar, finnskar skyrtublússur og norrænt kjöt

Nordic Cool rúmaði allt; endurnýjun, endurtekningu og undrun. Fyrir sál og líkama. Og allt annað líka; hið óvænta, hið sjálfsagða og hið

387.072 legókubbar, 56 færeyskir glerfuglar, 1.270 finnskar skyrtublússur, 30 norræn skáld, 100 tónleikar, 3000 manns sem urðu frá að hverfa og meira en 150 klukkustundir með kjarnagildi og norðurljós skrúfuð í botn – svo nefndar séu nokkrar tölur til að lýsa því sem fram fór.

Trjáelgirnir fyrir utan gerðu sig líklega til að ryðjast inn í vígi bandarískrar menningar, stóru glerfuglarnir voru þegar komnir inn, þar var risastór bátur gerður úr skyrtublússum, hannaðir kjólar innan um birkitré, ístónlist, kokkar sem tróðu upp eins og þeir væru á leiksviði og norðurljósainnsetningin sem umlukti allt.

sjálflýsandi, list sem vekur samkennd jafnt og þjóðarstoltið. Allt frá litlum kubbum til heildarmyndarinnar. 387.072 legókubbar, 56 færeyskir glerfuglar, 1.270 finnskar skyrtublússur, 30 norræn skáld, 100 tónleikar, 3000 manns sem urðu frá að hverfa og meira en 150 klukkustundir með kjarnagildi og norðurljós skrúfuð í botn – svo nefndar séu nokkrar tölur til að lýsa því sem fram fór.

Sextán norrænir ráðherrar kepptust við að lýsa yfir stolti sínu yfir hinum mörgu listviðburðum sem fylltu glæsileg svið Kennedy Center en það sem gladdi okkur einna mest voru undirtektir bandarískra öldunga- deildarþingmanna, styrktaraðila og fréttaskýrenda. Sagt var að listin hefði ekki aðeins listrænt gildi heldur lyki hún einnig upp dyrum fyrir stjórnmál og norræn gildi.

Stjórnendum listahátíðarinnar tókst einkar vel að miðla norrænum gildum, menningarskilningi og pólitík gegnum listina til gesta Kennedy Center. Svo vel að augu sjálfs leiklistargagnrýnandans opnuðust og kallar hún þó ekki allt ömmu sína í þeim efnum:

„Það var nokkuð yfirþyrmandi hvernig rigndi yfir mann list frá Norðurlöndunum hvert sem litið var. En það var einmitt þetta mikla áreiti sem hafði áhrif. Ekki aðeins á leik-sýningunum varð ég vör við sameiginleg þemu: fjölskyldur og samfélög í upplausn, viðhorf til náttúrunnar og tilfinninguna fyrir hinu efnislega, fyrir birtu og myrkri og fyrir sviðshönnun.

Trjáelgirnir fyrir utan gerðu sig líklega til að ryðjast inn í vígi bandarískrar menningar, stóru glerfuglarnir voru þegar komnir inn, þar var risastór bátur gerður úr skyrtublússum, hannaðir kjólar innan um birkitré, ístónlist, kokkar sem tróðu upp eins

og þeir væru á leiksviði og norður-ljósainnsetningin sem umlukti allt. Annars staðar var boðið upp á sýningu með myndum Önnu Ancher – stúdíur hennar á birtu og fólki í þröngum húsakynnum hittu naglann á höfuðið varðandi norræna tóninn.“

Norrænir feður í aftursætinu

Með Nordic Cool tók alveg ný samvinna á sig mynd. Norræna ráðherranefndin átti náið samstarf við sendiráð landanna í Washington en ásamt listastofnunum í löndunum tókst þeim að miðla norrænum kjarnagildum í miðri Washington með glæsilegum árangri.

Strætisvagnar óku um með feður í fæðingarorlofi, femínistar og lesbískar menntakonur báru saman norrænt og bandarískt kynjajafnrétti, lífrænu hráefni frá Norðurlöndum var hrært út í amerískar stöppur og maís í mótuneytum bæði í Kennedy Center og Ríkislistasafninu fyrir list kvenna – National Museum for Women in the Arts.

Þetta fékk fólk og fjölmiðla til reka upp stór augu, ekki síður en umræðufundir, málþing og norrænar tilfinningar eins og þær birtast í *Fanný og Alexander* eftir Bergmann. Heima á Norðurlöndum ekki síður en í Washington:

„Það er athyglisvert að svo margar Bandaríkjamenn skyldu þekkja boðið um að upplifa Norðurlönd, að biðraðir mynduðust fyrir utan sýningar og marga umræðufundi. Að vísu hafa einstaklingar eins og danski arkitektinn Bjarke Ingels með teiknistofuna BIG getið sér gott orð í Bandaríkjunum en styrkurinn við sameiginlega kynningu landanna er sá að athygli beinist einnig að ljósahönnuði á borð við Jesper Kongshaug. Flestir sem ég ræddi

við nefndu norðurljósin sem Jesper Kongshaug hannaði sem eftirminni-legasta atriðið,“ segir Monna Dithmer.

Að mati margra var ljósainnsetning Jespers Kongshaug, Norðurljós, stórkostlegasta atriðið á Nordic Cool. Kennedy Center var baðað í norðurljósum sem lýstu upp marmarabygginguna við árbakka Potomac í miðri Washington D.C. Lýsingin skipti stöðugt um lit og sást um langan veg í myrkri. Daginn eftir opnun hátíðarinnar prýddu þau forsíðu dagblaðsins Washington Post.

Monna Dithmer leikrýnir lítur um öxl og veltir vöngum yfir þversögn

sem hún uppgötvaði eftir að kynningu Norðurlandanna lauk á einu helsta sviði Bandaríkjamanna:

„Almennt virðist erfitt að leggja áherslu á hið norræna innan listsköpunar sem verður æ hnattrænni. Engu að síður er ýmislegt sameiginlegt með þjóðunum. Eftir stendur greinileg þversögn: Innan Norðurlandanna gefum við ekki mikið fyrir norræna samkennd þó að umheimurinn líti á Norðurlöndin sem eina heild. Hvers vegna í ósköpunum nýtum við ekki – og eflum – hið norræna sem sameiginlegan vettvang?“

„Innan Norðurlandanna gefum við ekki mikið fyrir norræna samkennd þó að umheimurinn líti á Norðurlöndin sem eina heild. Hvers vegna í ósköpunum nýtum við ekki – og eflum – hið norræna sem sameiginlegan vettvang?“

FRÓÐLEIKSMOLAR

Nordic Cool 2013 var norræn menningarhátíð í Washington. Nordic Cool 2013 varð til í samstarfi John F. Kennedy listamiðstöðvarinnar við Norrænu ráðherranefndina, norrænu sendiráðin í Washington og ýmsar stofnanir á sviði menningar og lista á Norðurlöndunum, þar á meðal Álandi, Færeyjum og Grænlandi. Nordic Cool er stærsti norræni menningarviðburður sem staðið hefur verið að í Bandaríkjunum fram að þessu og vakti

hann mikla athygli meðal stjórnmálamanna og fjölmiðla á Norðurlöndum og víðar. Heildarútgjöld hátíðarinnar námu um 45 milljónum danskra króna. Kennedy Center og styrktaraðilar listamiðstöðvarinnar lögðu til mest fé. Norræna ráðherranefndin varði 4,5 milljón dönskum krónum í hátíðina, Norræni menningarsjóðurinn um 600.000 dönskum krónum en norrænu löndin um 1,2 milljón danskra króna hvert um sig.

Á heitum sumardegi um miðjan júní var 25 ára gömul kona frá Bollnäs í Svíþjóð stödd í Norræna tjaldinu á Sirkustorginu í Allinge. Nathalie Anteskog var mætt á danska Þjóðfundinn til að segja frá ferð sinni, ekki til Borgundarhólms heldur „atvinnuferðinni“ til Óslóar. Á Þjóðfundinum ræddi hún við framkvæmdastjóra Norrænu ráðherranefndarinnar, sérfræðinga frá Norrænu velferðarmiðstöðinni og verkefnisstjóra *Nordjobb* og *Jobbresan* um atvinnuleysi ungs fólks:

„Ég hafði aldrei áður tekið þátt í pallborðsumræðum og mér finnst eiginlega frekar óþægilegt að tala fyrir framan fjölda fólks. En fólk var svo afslappað og þægilegt að þetta reyndist ekki eins strembið og ég hafði óttast.“

Nathalie er með BA-próf í gagnvirkri hönnun frá Malmö Högskola. Á fundinum í Allinge greindi hún frá því að hún hafði verið án atvinnu í eitt og hálft ár þar til hún komst í samband við *Jobbresan* (Atvinnuferðina), verkefni á vegum Nordjobb

STJÓRNMÁL Í AUGNHÆÐ

Norrænt samstarf til umræðu í Allinge,
Almedalen og Arendal

LOUISE HAGEMANN

sem á að aðstoða sænsk ungmenni við atvinnuleit í Ósló. Nathalie fór til Óslóar í desember 2012 og að mánuði liðnum var hún búin að fá vinnu við vöruskráningu hjá Kuehne Nagel. Fjórum mánuðum síðar fann hún aðra vinnu við tækniaðstoð hjá Telenor þar sem hún starfar enn.

„Ég fékk á tilfinninguna að það kæmi mörgum ungum áheyrendum á óvart hvað ég er jákvæð í garð Jobbresan. Margir virtust halda að sænska ríkið hafi ákveðið að senda mig til Noregs í stað þess að veita

ungum atvinnuleitanda aðstoð, að ég hafi verið skikkuð í vinnu en þannig var það engan veginn,“ undirstrikar Nathalie.

Áhersla á ungt fólk

Atvinnuleysi ungs fólk var ofarlega á dagskrá á formennskuári Svía í Norrænu ráðherranefndinni. Hálfum mánuði áður en Þjóðfundurinn hófst héldu norrænu forsætisráðherrarnir leiðtogafund þar sem fjallað var um aðstæður ungs fólks. Dagfinn Høybråten, framkvæmdastjóri Norrænu

ráðherranefndarinnar, greindi frá fjölda verkefna sem nefndin hefur ýtt úr vör.

Í Norræna tjaldinu í Allinge urðu pólitísk viðfangsefni og framtíðarsýn áþreifanleg og fjörugar umræður spunnust um hvernig mætti gera enn betur til að aðstoða ungt fólk sem er í svipaðri stöðu og Nathalie var.

„Persónulega fannst mér mjög mikilvægt að fá tækifæri á að segja frá góðri reynslu minni af *Jobbresan*, hvernig ég fékk aðstoð til að rífa mig upp úr langvarandi atvinnuleysi þar

Þjóðfundurinn á Borgundarhólmi fór fram í þriðja sinn á árinu 2013 en það var í fyrsta sinn sem Norræna ráðherranefndin og Norðurlandaráð settu upp tjald miðsvæðis á Sirkustorginu. Ráðherrar og aðrir stjórnmálamenn, sérfræðingar og almennir borgarar, þeirra á meðal Nathalie, tóku þátt í umræðum og viðburðum sem beindu kastljósinu að norrænum sjónarmiðum í umræðu um innlend málefni.

sem ég þurfti að þiggja aðstoð til að framfleyta mér," segir Nathalie.

Jobbresan er gott dæmi um hvernig smávægilegur ferða- og dvalarstyrkur og aðstoð við atvinnuleit getur skipt sköpum fyrir atvinnulaus ungmenni á Norðurlöndum. Því fer þó fjarri að allir séu reiðubúnir eins og Nathalie til að flytja sig um set innan sameiginlegs vinnumarkaðar Norðurlanda.

Þjóðfundir á Norðurlöndum

Atvinnuleysi ungs fólks var einnig á dagskrá á „Degi Norðurlandanna“ í Almedalsvikunni á Gotlandi. Af því tilefni voru allir norrænu samstarfsráðherrarnir mættir til að taka þátt í umræðum. Almedalsvikan hefur

verið árlegur viðburður allt frá árinu 1968 en þá steig Olof Palme upp á vörupall og tók til máls. Almedalsvikan varð síðar fyrirmynd danska Þjóðfundarins, Arendalsvikunnar í Noregi og SuomiArenefundarins í Finnlandi sem allir hófu göngu sína nú á undanförunum árum.

Arendalsvikan í Noregi var haldin í annað sinn á árinu 2013. Þó nýhafin kosningabaráttan hafi sett svip sinn á samkomuna gafst einnig tími til að íslenski forsætisráðherrann, forseti Norðurlandaráðs og fjöldi framámanna í norrænum stjórnmálum ræddu „Stöðu Norðurlanda í Evrópu“.

Þjóðfundurinn á Borgundarhólmi fór fram í þriðja sinn á árinu 2013 en það var í fyrsta sinn sem Norræna ráðherranefndin og Norðurlandaráð settu upp tjald miðsvæðis á Sirkustorginu. Ráðherrar og aðrir stjórnmálamenn, sérfræðingar og almennir borgarar, þeirra á meðal Nathalie, tóku þátt í umræðum og viðburðum sem beindu kastljósinu að norrænum sjónarmiðum í umræðu um innlend málefni.

Lýðræðisleg samræða endurvakin

Þjóðfundum hefur fjölgað á Norðurlöndum og aðsókn að þeim aukist. Þykir það bera vitni um að mikil þörf sé á að færa pólitíska umræðu út fyrir hefðbundna ramma.

„Flokksbundnum félögum í stjórnmálaflokkum fækkar verulega og því verður að hleypa nýju lífi í lýðræðið. Þar gegna samfélagsmiðlar mikilvægu hlutverki en þar getur fólk þó ekki hist augliti til auglits og skipst á skoðunum eins og við sjáum hér í Allinge,“ segir Mogens Lykketoft, forseti danska þjóðþingsins, þegar hann útskýrir miklar vinsældir Þjóðfundarins.

Lykketoft og aðrir stjórnmálamenn kunna að meta óformlegt andrúmsloftið á Þjóðfundinum. Þeir njóta þess að geta sleppt formsatriðum og átt beinar samræður við fundargesti sem liggja heldur ekki á skoðunum sínum. Meðal þjóð-

fundargesta má finna atvinnufólk frá hagsmunasamtökum, leikmenn og samfélagsrýna en einnig almenna borgara. Umræðurnar verða því hressilegri og þróttmeiri en ella.

Þar má nefna ungan kristinn eyjarskeggja með kross um háls sem reis úr sæti sínu á Þjóðfundinum og átti ástríðumikil orðaskipti við Manu Sareen, kirkjumálaráðherra og norrænan samstarfsráðherra en einnig barnabókahöfund(!). Tilefnið var umdeild bók, „Biblia Pauperum Nova“ (Ný biblíja fyrir fátæka í anda), eftir Oscar K. og Dorte Karrebæk en hún var tilnefnd til hinna nýju verðlauna Norðurlandaráðs fyrir barna- og unglingabókmenntir.

Margir áheyrendur í Norræna tjaldinu í Allinge beindu einnig spurningum til Nathalie sem hún svaraði af hinni mestu snilld:

„Það var stór persónulegur sigur fyrir mig að ég skyldi þora að standa uppi á sviði innan um frægt og merkilegt fólk og svara spurningum sem beint var til mín og það á dönsku!“

Margir áheyrendur í Norræna tjaldinu í Allinge beindu einnig spurningum til Nathalie sem hún svaraði af hinni mestu snilld:

„Það var stór persónulegur sigur fyrir mig að ég skyldi þora að standa uppi á sviði innan um frægt og merkilegt fólk og svara spurningum sem beint var til mín og það á dönsku!“

FRÓÐLEIKSMOLAR:

Almedalsvikann í Visby á Gotlandi fer fram fyrstu vikuna í júlí og hefur verið haldin allt frá árinu 1968. Rúmlega 20 þúsund manns sækja vikuna, dagskrárliðir eru um tvö þúsund og er þetta því stærsti þjóðfundur á Norðurlöndum. www.almedalsveckan.info

SuomiAreena hóf göngu sína árið 2006 og fer fram í júlí í Pori í tengslum við Pori Jazz Festival. www.suomiareena.fi

Arendalsvikann er haldin í Arendal í ágúst og var þar í annað sinn á árinu 2013. www.arendalsuka.no

Þjóðfundurinn í Allinge á Borgundarhólmi hefur verið haldinn þrjú ár í röð. Á árinu 2013

var boðið upp á 1500 viðburði og sóttu 15 þúsund manns þjóðfundinn á fjórum dögum. www.brk.dk/Folkemoedet

Jobbresan (Atvinnuferðin) er verkefni á vegum Nordjobb (Samband norrænu félaganna) þar sem ungir sænskir atvinnuleitendur fá aðstoð til að fara Noregs. Ferðakostnaður er greiddur, dvalarstyrkur veittur í einn mánuð og boðið upp á tungumálanámskeið og aðstoð við atvinnuleit. Á árinu 2012 þáðu 71 sænsk ungumenni tilboðið um að fara til Noregs í atvinnuleit en ári síðar hafði þeim fjölgað í 133. 79 af hundraði þeirra sem fóru á árinu 2012 eru ýmist í vinnu, námi eða starfsnámi, þar af flest í vinnu. www.nordjobb.org

PÓLITÍK Í 140 STAFABILUM

„Takið þátt í umræðunni!“ Þannig hljómaði hvatningarópið þegar fimm ungir stjórnmálamenn tóku yfir fésbókarsíðu Norðurlandaráðs. Ungmennin hófu pólitískar pallborðsumræður sem kyntu hressilega undir umræðunni um eitt helsta viðfangsefni Norðurlandaráðs: Kjör ungs fólks á Norðurlöndum. Það gerðu þau með því að bjóða til opinna skoðanaskipta á sínum heimavelli: Samfélagsmiðlunum.

MARITA HOYDAL

„Kæru norrænu vinir. Ég heiti *Silja Borgarsdóttir Sandelin* og ég er forseti Norðurlandaráðs æskunnar. Ég hlakka til að fylgjast með umræðunum næstu vikurnar.“

Þannig hljómaði kveðjan sem Silja Borgarsdóttir Sandelin sendi til fésbókarvina Norðurlandaráðs 21. október en Silja er af finnsku og íslensku bergi brotin og fráfarandi forseti Norðurlandaráðs æskunnar. Í stað norræna merkisins með svönum höfðu þau sett inn fimm

brosandi andlit sem buðu til norrænnar umræðu undir yfirskriftinni: „Þetta eru Norðurlöndin okkar.“

„Þegar ég stýrði umræðum á fésbókarsíðu Norðurlandaráðs gafst mér tækifæri á að skiptast á skoðunum við fólk frá öllum Norðurlöndunum. Við getum hist á samfélagsmiðlunum þvert á landamæri, tungumál og menningarheima og átt þar afdrep þar sem við ræðum málefni sem við erum upptekin af,“ segir Silja. Hún hóf umræðuna á því að beina spurningu til þeirra tæp-

lega 4 þúsund manns sem fylgjast með Norðurlandaráði á fésbókinni: „Hvernig geta ungmenni sem ákveða að fara í langt nám verið örugg um að fá vinnu í sínu fagi?“

„Lækin“ tifuðu og ummælin streymdu inn frá Finnlandi, Svíþjóð og Færeyjum og segir Silja að það hafi bætt við nýrri vitneskju sem kemur að gagni. Þar á meðal um vandamál og hindranir sem verða á vegi ungs fólk í norrænu grannlöndunum.

„Kæru norrænu vinir. Ég heiti Silja Borgarsdóttir Sandelin og ég er forseti Norðurlandaráðs æskunnar. Ég hlakka til að fylgjast með umræðunum næstu vikurnar.“

„Samfélagsmiðlarnir fjalla miklu meira um að skiptast á þekkingu en að koma pólitískum boðskap á framfæri. Þess vegna á maður ekki bara að tala sjálfur heldur líka hlusta á það sem aðrir hafa að segja. Með því að hlusta og skiptast á skoðunum verðum við sýnilegri en ella. Þeir sem láta sér nægja að fylgjast með umræðunum eiga eftir að miðla boðskapnum í sínum eigin tengslanetum.“

Stormsveitir samfélagsmiðlanna

Notkun samfélagsmiðla er hvergi eins útbreidd og á Norðurlöndum. Víðast hvar er rúmlega helmingur almennings með eigin síðu á fésbókinni nema á Íslandi þar sem hvorki meira né minna en 72,4 prósent þjóðarinnar eru á fésinu. Við höfum líka tekið Twitter í okkar þjónustu og því lækum við, deilum og tístum eins og við eigum lífið að leysa. Einn þeirra sem nota samfélagsmiðla til að vekja athygli á norrænum málefnum er *Jakob Esmann*, forseti Norðurlandaráðs æskunnar. Hann tók einnig þátt í umræðu norrænu ungmennanna á fésbókinni.

„Við getum viðrað tillögur, hugmyndir og sýn á framtíðina. Og við eigum ekki að skammast okkar fyrir að það er langt ferli að ná samkomulagi og skapa árangur. Löndin eru ólík og sama má segja um stjórnmálaöflin innan þeirra. Því er ekki nema eðlilegt að menn takist á og skoðanir séu skiptar.“ segir Jakob Esmann.

„Við vitum að það er erfitt að fá fréttir um norræn málefni á forsíður dagblaðanna. En ef fjölmiðlarnir leggja ekki áherslu á norrænt efni þá verðum við að gera það. Saman getum við stofnað til norrænnar umræðu – til dæmis á samfélagsmiðlum. Ef við, stjórnmálamennirnir í norrænu samstarfi, gerum það ekki hver ætti þá að gera það?“

Umræðan heldur áfram

Mest ber á pólitík í norrænu samstarfi á þingum Norðurlandaráðs. Ýmsir norrænir samstarfsráðherrar, þar á meðal Manu Sareen, Alexander Stubb og Hadia Tajik ásamt Marit Nybakk, fráfarandi forseta Norðurlandaráðs stýrðu umræðunni á fésbókarsíðunni á meðan þinghald stóð yfir. En það er aðallega Twitter sem iðar af lífi undir yfirskriftunum #nrsession og #unginorden. Silja Borgarsdóttir Sandelin og Jakob Esmann taka bæði þátt í umræðunni á Twitter þegar norrænn þingheimur safnast saman.

„Mér fannst frekar svalt að vera fulltrúi opinberrar norrænnar samvinnu. Þar gafst tækifæri til að ræða félagslegt undirboð við Finna, Svía og Íslendinga og kynnast þannig nýjum sjónarhornum miðað við ef umræðan hefði einskorðast við eitt land.“

Hvað með áhuga fólks á norrænum málefnum? „Það krefst meiri vinnu,“ viðurkennir Jakob Esmann. „En áhuginn eykst eingöngu ef einhver stígur fram og hleypur fjöri í

umræðuna. Meira máli skiptir að við vörpum fram spurningum og hvetjum fólk til þátttöku í stað þess að láta sér nægja að upplýsa.

Við eigum að leggja áherslu á málefni sem fólki finnst koma sér við og snertir daglegt líf þess. Þegar við stígum fram í eigin persónu fær norrænt samstarf á sig andlit og eigin rödd.“ Esmann bendir á að norrænir stjórnmálamenn beri mikla ábyrgð á að vekja áhuga á norrænum málefnum heima fyrir.

„Það eru takmörk fyrir því hve margir komast fyrir í þingsalnum þegar þing Norðurlandaráðs stendur yfir en á Twitter er engin mælendaskrá. Þegar sænski forsætisráðherrann tjáir sig um atvinnuleysi ungs fólks er vitnað í hann á Twitter, verkalýðsforingi í Umeå deilir því kannski og ungur atvinnuleitandi í Reykjavík skrifar ummæli. Allt í einu er sprottin upp umræða í allt öðrum tengslanetum en þeim sem venjulega taka þátt í norrænu samstarfi. Ummælaþráðurinn á Twitter miðlar þinginu til borgaranna og gefur þeim kost á að taka þátt,“ bendir Silja á.

Sýnileiki krefst hugrekks

Aukin hreinskiptni í norrænu samstarfi í framtíðinni er ofarlega á óskalista Jakobs Esmann. Hann bendir á að fólk getur sjálft tekið þátt á samfélagsmiðlum – á öðrum forsendum en þegar dagblaði er flett eða kveikt á sjónvarpstækinu.

„Það má vera að það sé barnalegt að hugsa þannig en mér finnst hreinskiptni vera mikilvægur þáttur í lýðræði. Ákvarðanir sem teknar

eru í norrænu samstarfi varða alla Norðurlandabúa og þess vegna tel ég að við eigum að gera umræðuna og samráðið opnara en tíðkast hefur fram að þessu,“ segir hann og bætir við:

„Við getum viðrað tillögur, hugmyndir og sýn á framtíðina. Og við eigum ekki að skammast okkar fyrir að það er langt ferli að ná samkomulagi og árangri. Löndin eru ólík og sama má segja um stjórnmálaöflin innan þeirra. Því er ekki nema eðlilegt að menn takist á og skoðanir séu skiptar. Hvers vegna ættum við ekki að efna til umræðu í miðju ferlinu og leyfa fólki að vera með?“

Silja og Jakob hafa ekkert á móti því að endurtaka leikinn. Ekki aðeins að vekja vikulangar umræður

á fésbókinni heldur einnig að gera norrænt samstarf sýnilegra til lengri tíma lítið. Á spjöldum fésbókarinnar og víðar.

„Ef við sjálf sýnum gott fordæmi með því að hafa mikinn áhuga á norrænu samstarfi getur það breiðst út eins og gárur á vatni,“ segir Silja Borgarsdóttir Sandelin að lokum.

Umsjón með umræðuvikunni á fésbókinni höfðu Silja Borgarsdóttir Sandelin (Finnlandi/Íslandi), Jakob Esmann (Danmörku), Henrik Nyholm (Finnlandi), Johanna Lönn (Svíþjóð) og Maria Kristine Göthner (Noregi) en öll sitja þau í Norðurlandaráði æskunnar. ●

FRÓÐLEIKSMOLAR:

Norrænt samstarf á samfélagsmiðlum

Norðurlandaráð og Norræna ráðherranefndin taka þátt á Facebook, Twitter, LinkedIn og Instagram.

Facebook

- Facebook.com/nordensk (danska, norska og sænska)
- Facebook.com/nordenis (islenska)
- Facebook.com/pmnpn (finnska)
- Facebook.com/nordenen (enska)
- Facebook.com/nrlitteraturpris:Bókmenntaverðlaun Norðurlandaráðs
- Facebook.com/sdnordic: Sustainable Development the Nordic Way

Twitter

- twitter.com/nordensk (danska, norska og sænska)
- twitter.com/nordenen (enska)
- twitter.com/nordenis (islenska)

LinkedIn

- Follow company: The Nordic Council of Ministers and The Nordic Council

Instagram

- @Nordicways: Norrænt samstarf í myndum

SAMSTARF UM ÖRYGGISMÁL

Samnýting og hlutdeild, samhæfing í rekstri, innkaup á útbúnaði. Fagorðin eru óteljandi en þegar öllu er á botninn hvolft fjallar stefna í varnarmálum um eitt öðru fremur – öryggi. Samstarf sem Norðurlöndin áttu um þessi mál á árinu 2013 naut víðtækari stuðnings þingheims en nokkurn tíma fyrr en markmiðið er að gera Norðurlöndin að öruggasta svæði heimsins. Hér á eftir lýsa þrír einstaklingar hvernig varnarmálasamstarfið blasir við þeim.

HEIDI ORAVA

Varnarmálaráðherrann

Carl Haglund varnarmálaráðherra getur nefnt margt sem tókst vel á liðnu ári meðan hann gegndi formennsku fyrir hönd Finnlands í norræna varnarmálasamstarfinu NORDEFECO.

Norðurlöndin undirrituðu enn einn samstarfssamning um loftflutninga og nýju samstarfi á sviði varnarbúnaðar var ýtt úr vör. Hjúkrunar-menntun norrænna sérsveita var samhæfð og hófst kennsla á því sviði í Svíþjóð í október. Síðan en

ekki síst tókst NORDEFECO að móta framtíðarsýn fyrir norrænt varnarmálasamstarf þar sem stuðst er við pólitískar áherslur til lengri tíma.

„Sú framtíðarsýn ber vitni um vilja Norðurlandabjóðanna til að dýpka samstarfið og sett eru fram skýr markmið fram til ársins 2020. Við höfum fengið gagnlegt tæki sem hingað til hefur vantað í skipulagningu en framtíðarsýnin auðveldar einnig varnarmálayfirvöldum landanna að móta pólitíska stefnu um stjórnun til lengri tíma litið.“

Carl Haglund segir Norðurlandaráð hafa kynnt til sögunnar nýja vídd í pólitískri stjórnun og á þar við tengingu þingmanna við það samstarf sem fram fer á vettvangi NORDEFECO.

„Fyrir vikið höfum við þurft að velta fyrir okkur hvort almenningur sé hlynntur samstarfinu og eins verðum við að hafa í huga að gagnsæi á að vera eðlilegur þáttur í öllum norrænum samstarfsverkefnum. Þessi þróun var hvatning fyrir mig sem formann til að tryggja að þingfulltrúar í mínu heimalandi gætu fylgst með formennskunni allt árið. Sömu sögu er að segja frá hinum Norðurlöndunum og hefur það gagnleg áhrif á NORDEFECO-samstarfið.

Carl Haglund bendir sérstaklega á þemaþing Norðurlandaráðs sem fram fór í Stokkhólmi þar sem umræða um utanríkis-, öryggis- og varnarmál var frjó og lifandi.

„Lifandi þingumræður af þessu tagi eru að mínu skapi og einnig sá mikli áhuga sem ríkti á norrænu samstarfi um varnarmál. Ég get líka bent á umræður um þróun norræns samstarfs um öryggismál sem fram fór á öllum norrænu þjóðþingunum.

Efst í huga mínum eru ráðherrafundirnir í Helsinki í desember sem við efndum til fyrst með Norðurlöndunum, síðan með Norðurlöndum og Eystrasaltsríkjunum og að lokum með aðildarríkjum NATO í N-Evrópu. Á fundi Norðurlandanna gerðist það markverða að varnarmálaráðherrar landanna urðu sammála um framtíðarsýn fyrir NORDEFCO. Varnarmálaumræða norrænna þingmanna reis einna hæst í hringborðsumræðum um varnar- og öryggismál sem fram fóru í Helsinki í september. Framtakið var gott og umræðan var í alla staði lifandi og fróðleg.

„Eins og margir Norðurlandabúar vita felst gagnsemi norræns samstarfs um varnarmál í sameiginlegum innkaupum á tækjum og búnaði. Stærsti ávinningurinn felst þó í því margslungna samstarfi sem snýr að viðbúnaði,“ segir Ari Puheloinen.

Hermaðurinn

Ari Puheloinen hershöfðingi og yfirmaður finnska hersins segir að í nýrri framtíðarsýn NORDEFCO sé að finna pólitísk markmið sem hann kallaði sjálfur eftir í hringborðsumræðunum í september. Hann fagnar því að geta nú tekið þátt í norrænu samstarfi, hernaðarlegu og pólitísku, sem byggist ekki aðeins á skynsamlegu raunsæi heldur þorir að takast á við viðkvæm mál.

„Eins og margir Norðurlandabúar vita felst gagnsemi norræns samstarfs um varnarmál í sameiginlegum innkaupum á tækjum og búnaði. Stærsti ávinningurinn felst þó í

því margslungna samstarfi sem snýr að viðbúnaði,“ segir Ari Puheloinen.

„Samnýting eins og til dæmis samstarf um loftflutninga er í sjálfu sér einföld. Hlutdeild, það er þegar löndin á grundvelli gagnkvæmnisreglunnar semja um að ákveðinn viðbúnaður sé aðeins fyrir hendi í einu landi en standi hinum löndunum til boða þegar þörf krefur, getur reynst flóknari.

Ari Puheloinen telur að hin pólitísku markmið séu nægilega skýr. Framvegis felist áskorunin í því að meta hve mikils virði samstarfið er löndunum með hliðsjón af þeim mun sem er frá einu landi til annars og ekki er hægt að horfa framhjá.

„Ákvörðunar- og undirbúningsferlin eru ólík eftir löndum en viðhorf þjóðanna til hergagna-íðnaðar eru einnig mismunandi. Hvað það varðar geta stjórnmálamenn skapað betri forsendur fyrir varnarsamstarfi í framtíðinni.

Ég verð að hafa í huga hvað pólitíska víddin er mikilvæg í umræðunni um varnarmálasamstarf. Einmitt þess vegna er athyglisvert hvað áhuginn á norrænu hernaðarsamstarfi er víðtækur eins og kom í ljós í hringborðsumræðum Norðurlandaráðs og NORDEFCO í Helsinki.“

Þingmaðurinn

Höskuldur Þórhallsson er þingfulltrúi í Norðurlandaráði og því ein rödd Íslendinga í norrænni umræðu. Hann er ánægður með hið jákvæða andrúmsloft sem ríkir í varnarmálasamstarfi Norðurlanda.

„Hringborðsumræðurnar í Helsinki voru mjög gagnlegar. Ég skynjaði að norrænu ríkin hafa aldrei verið eins áhugasöm um samstarf um varnarmál og einmitt nú. Þrátt fyrir að Svíar og Finnar standi utan við Atlantshafsbandalagið vilja báðar þjóðir auka varnarmálasamstarfið og það finnst mér afar jákvætt.“

Ísland á aðild að NATÓ en hefur ekki eigin herafla. Í febrúar 2014 fóru fram fyrstu sameiginlegu æfingar sænskra og finnskra eftirlitsflugvéla í íslensku loftrými. „Íslendingar eru friðelskandi þjóð og kæra sig almennt ekki um að Ísland taki þátt í heræfingum. Viðhorfið er þó annað þegar um er að ræða samstarf um varnir, loftrýmiseftirlit eða baráttuna gegn hryðjuverkum.“

Á liðnu ári gerðu Íslendingar hlé á aðildarviðræðum við Evrópusambandið. Höskuldur Þórhallsson leggur því áherslu á mikilvægi norræns samstarfs einnig fyrir öryggismál á norðurslóðum. „Þingfulltrúar Norðurlandaráðs gerðu öryggismálin að umtalsefni í hringborðsumræðunum í Helsinki. Huga þarf betur að öryggi umhverfis og íbúa á norðurslóðum nú þegar umferð og nýting náttúruauðlinda eykst.“

„Hringborðsumræðurnar í Helsinki voru mjög gagnlegar. Ég skynjaði að norrænu ríkin hafa aldrei verið eins áhugasöm um samstarf um varnarmál og einmitt nú,“ segir Höskuldur Þórhallsson.

Sveigjanleiki, raunsæi, fordómaleysi og langtímasjónarmið eru að mati Marit Nybakk, forseta Norðurlandaráðs á árinu 2013, mikilvægustu forsendur fyrir samstarfi um varnarmál og öryggismál á Norður-löndum.

„Sérhæfing og verkaskipting landanna í samstarfinu – og sá árangur sem vænst er – krefjast þess að traust ríki milli þjóðanna. Samstöðuylfirlýsing ríkjanna verður að standast þegar á reynir. Það verðum við að ræða í næstu hringborðsumræðum.“ ●

FRÓÐLEIKSMOLAR:

Þemapping Norðurlandaráðs á formennskuári Noregs var helgað varnarmálum og utanríkismálum. Þar var ákveðið að ráðið efndi til breiðari hringborðsumræðna í því skyni að efla þátttöku þingmanna í varnarmálaumræðunni. Þann 30. september komu þingmenn, varnarmálaráðherrar og fulltrúar heryfirvalda saman í Helsinki.

NORDEFCO (Nordic Defence Cooperation) er pólitískt og hernaðarlegt samstarf Norðurlandanna um varnarmál. Í desember kynnti NORDEFCO framtíðarsýn varnarmálasamstarfsins fram til ársins 2020.

Samnýting („pooling“ á ensku og yfirleitt notað í sömu andrá og „sharing“ (hlutdeild), sjá síðar): Löndin vinna saman með þá hæfni og útbúnað sem til er í löndunum.

Hlutdeild: Löndin koma sér saman um hvernig hæfni er haldið við þannig að hún sé aðeins fyrir hendi í einu landi en standi grannríkjunum til boða þegar þörf krefur.

SAMAN GEGN MATARSÓUN

Þriðjung matvæla sem framleidd eru í heiminum er fargað eða sóað á annan hátt. Sameinuðu þjóðirnar áætla að rýrnunin nemi rúmlega 114 milljörðum íslenskra króna á ári. Í raun væri hægt að metta alla vannærða jarðarbúa margfalt með mat sem auðugri þjóðir heims kasta á glæ. Ríkisstjórnir Norðurlandanna og hópur eldhuga hyggjast nú gera þar bragarbót á.

MICHAEL FUNCH |

Meðal þeirra er *Selina Juul*, stofnandi *Stop Spild af Mad* en það er dönsk hreyfing neytenda gegn matarsóun. Selina hlaut umhverfisverðlaun Norðurlandaráðs ársins 2013 fyrir brautryðjandastarf sem falist hefur í því að kynna nýjar leiðir til að draga úr matarsóun í Danmörku. Nú hyggst hún færa kvíarnar út til allra Norðurlandanna.

Nýjar leiðir til að draga úr matarsóun

Selina Juul lítur ekki síst á starf sitt sem leið til að brúa bilið milli hárra

og lágra, milli þjóðkjörinna fulltrúa og hins almenna borgara.

„Fólk eins og ég á þátt í að láta pólitíska framtíðarsýn og stórar yfirlýsingar rætast með því að láta verkin tala og komin þannig á breytingum.“ Selina Juul er þegar búin að ráðstafa norræna verðlaunafénu sem nam um 7 milljónum íslenskra króna.

„Við ætlum að mynda nýtt tengslanet sem á að hámarka nýtingu á matarleifum. Í stuttu máli þá ætlum við koma upp nýju og víðtæku kerfi, vefsíðu og appi, þar sem gefendur og þiggjendur matar sem að öðrum kosti yrði fargað geta mælt sér mót og samið um afhendingu matarins.“ Aukinn sveigjanleiki myndi draga úr geymslupörf og eiga þátt í að tryggja miklu betri nýtingu

Fyrstu verðlaun í keppninni Nordic-Baltic Ad Competition on Food Waste voru veitt á viðburði um matarsóun sem Selina skipulagði í Kaupmannahöfn.

„Mergur málsins er sá að matur sem framleiddur er á að metta maga en ekki enda á öskuhaugunum. Ég vona að meðvitund Norðurlandabúa um matarsóun aukist svo um munar á næstu árum. Þar er sóknarfæri fyrir Norðurlönd,“ segir Dagfinn Høybråten, framkvæmdastjóri Norrænu ráðherranefndarinnar.

á umframbirgðum matvælaframleiðenda, á matarafgöngum í stóreldhúsum og hjá stórmörkuðum.

Með SP út í heim

Norræna ráðherranefndin átti samstarf við Sameinuðu þjóðirnar á árinu 2013 um verkefni með það að markmiði að vekja athygli á hinum sívaxandi vanda sem sóun matvæla hefur í för með sér. Veggspjalda-keppni fór fram á Norðurlöndum og í Eystrasaltsríkjunum þar sem Selina Juul sat í dómnefndinni. Viðurkenn-

ingar í keppninni voru veittar á útifundi um matarsóun sem Selina skipulagði á Ráðhústorginu í Kaupmannahöfn. Meðal viðstaddra voru matvælaráðherrann, COOP og Unilever fyrir hönd atvinnulífsins en einnig fulltrúar heimilisláusra og annarra grasrótasamtaka. Háir sem lágir sameinuðust um málefnið þar sem um sex þúsund manns gæddu sér á matarafgöngum.

Dagfinn Høybråten, framkvæmdastjóri Norrænu ráðherranefndarinnar, sagði við þetta tækifæri:

Selina Juul hlaut umhverfisverðlaun Norðurlandaráðs ársins 2013 fyrir brautryðjandastarf sem falist hefur í því að kynna nýjar leiðir til að draga úr matarsóun í Danmörku. Nú hyggst hún færa kvíarnar út til allra Norðurlandanna.

„Mergur málsins er sá að matur sem framleiddur er á að metta maga en ekki enda á öskuhaugunum. Ég vona að vitund Norðurlandabúa um matarsóun styrkist svo um munar á næstu árum. Þar er sóknarfæri fyrir Norðurlönd.“

Keppnin var liður í hnattrænu átaki sem UNEP, umhverfisáætlun SP, stóð að í samstarfi við Matvæla- og landbúnaðarstofnunina (FAO) og má því segja að norrænn boðskapur hafi borist um víða veröld.

Dagfinn Høybråten benti einnig á að líta ber á úrgang sem auðlind fremur en vandamál.

Frá matarsóun til græns hagvaxtar

Norrænu forsætisráðherrarnir hafa í sama anda átt frumkvæði að fjölda verkefna um grænan hagvöxt. Markmiðið er að kanna hvernig enn öflugra norrænt samstarf getur rutt brautina fyrir sjálfbæru hagkerfi. Eitt verkefni fjallar um matarsóun þar sem könnuð er notkun á matarbönkum þvert á landamæri.

Þar getur frumkvæði Selinu Juul til að leiða saman gefendur og þiggjendur gegnt mikilvægu hlutverki. Sama á við um áætlun hennar um að hrinda í framkvæmd stórum

norrænum viðburði um matarsóun en slíkur viðburður gæti leitt til þess að löndin yrðu betur samstíga í þessum málum.

Pólitísk markmið eru eitt en framkvæmd þeirra annað. Í því sambandi er vert að benda á að tískuorð eins og grænn hagvöxtur eru líkleg til að vekja hrifningu, einnig hjá grasrótinni.

„Hugtök eins og grænn hagvöxtur og lífhagkerfi hafa þegar skotið rótum í hugum fólks. Auðlindir okkar eru að þorna upp og því verðum við að vanda neysluvenjur okkar og leita nýrra leiða,“ segir Selina Juul en hún lætur sér fátt finnast um pólitísk slagorð.

Brúnt, gult, blátt og grænt

Lífhagkerfi er annað pólitískt tískuorð sem þrátt fyrir óhlutstætt innihald nær einnig yfir nýja hugsun og sköpunarkraft.

Samfélag sem tekur tillit til vistkerfanna hefur það markmið að nýta auðlindir betur – og ekki síður að forðast að verða háð jarðfnaeldsneyti. Hvort sem átt er við brúnt (úrgang), blátt (haf og vötn), grænt/gult (skóga og akra) þá er markmiðið að leita nýrra leiða til að nýta og ekki síður endurnýta auðlindir og hráefni.

Á árinu 2013 var tekið frumkvæði að ýmiss konar verkefnum í norrænu samstarfi um lífhagkerfið. Á næsta

„Það er engin samkeppni á milli liða í svo veigamiklum málum. Við erum öll á sama báti hvort sem við erum stjórnálamenn, embættismenn, iðnrekendur, atvinnurekendur eða almennir borgarar. Mestu máli skiptir að leggja sitt af mörkum hver sem við erum og hvert og eitt á okkar hátt,“ segir Selina Juul ábúðarfull.

ári verður fleiri verkefnum ýtt úr vör, meðal annars í tengslum við formennsku Íslands í Norrænu ráðherranefndinni á árinu 2014 og framtak forsætisráðherranna um grænan hagvöxt.

En hvernig skyldi þetta koma eldhugunum fyrir sjónir? Eru verkefni sem stýrt er að ofan nægilega öflug eða drukkna þau í orðum og skriffinnsku?

„Það er engin samkeppni á milli liða í svo veigamiklum málum. Við erum öll á sama báti hvort sem við erum stjórnálamenn, embættismenn, iðnrekendur, atvinnurekendur eða almennir borgarar. Mestu máli skiptir að leggja sitt af mörkum hver sem við erum og hvert og eitt á okkar hátt,“ segir Selina Juul ábúðarfull.

Norrænt samstarf byggist ekki síst á tengslanetum og eins og Dagfinn Høybråten leggur Selina áherslu á hlutverk Norðurlandanna á alþjóðavettvangi.

„Verði okkur ágengt í baráttunni gegn matarsóun á Norðurlöndum getur það orðið öllum heiminum til eftirbreytni,“ segir Selina Juul að lokum en hún segist vera bjartsýn á baráttuna gegn matarsóun. ●

FRÓÐLEIKSMOLAR:

Náttúru- og umhverfisverðlaun Norðurlandaráðs 2013 eru veitt fyrirtæki, samtökum eða einstaklingi sem þróað hefur vöru eða uppfinningu eða með öðrum hætti aukið nýtni auðlinda og þar með átt þátt í að draga úr náttúruspjöllum af mannavöldum.

FRÓÐLEIKSMOLAR:

Forsætisráðherrar Norðurlandanna áttu frumkvæði að áætlun um grænan hagvöxt en markmið hennar er að kanna sóknarfæri í norrænu samstarfi um sjálfbæran hagvöxt á ýmsum sviðum. Alls eru tíu verkefni hafin og fjallar eitt þeirra um matarsóun. Lesið nánar á norden.org/greengrowth eða á nordicway.org.

HVÍTUR PÁFAREYKUR OG SJÓNVARP NÚTÍMANS

Á árinu 2013 voru verðlaunahafar Norðurlandaráðs tilkynntir í fyrsta sinn í beinni útsendingu sjónvarps á öllum Norðurlöndum. Á besta útsendingartíma var áhorfendum boðið til verðlaunahátíðar Norðurlandaráðs. Þar mátti sjá eftirvæntinguna í svip hinna tilnefndu. Auk lista-fólksins var þarna fjöldi stjórnmálamanna og margir nýir sjónvarpsáhorfendur.

JESPER SCHOU-KNUDSEN

Konfektskálín og kampavínglösin voru síðast borin á borð heima hjá Anne-Marie Damm þegar Magðalena prinsessa gekk í það heilaga í júnímánuði. Þar áður var það afhending Óskarsverðlaunanna sem sjónvarpað var þegar flestir Norðurlandabúar voru gengnir til náða kvöld eitt í febrúar. Anne-Marie fannst því ærið tilefni til að bera fram góðgæti að kvöldi 30. október en þá hafði Norðurlandaráð tilkynnt að nýrri verðlaunahátíð yrði sjónvarpað í beinni útsendingu:

„Mér hefur alltaf fundist hátíðlegt og skemmtilegt þegar stóru sjónvarpsstöðvarnar hafa gert mikið úr merkisviðburðum. Ég viðurkenni fúslega að ég sit fyrir framan sjónvarpsskjáinn hvort sem um er

að ræða opunarhátíð Ólympíuleikanna, konungleg brúðkaup og jarðarfarir eða Óskarsverðlaunahátíðina. Mér finnst mjög gaman að fylgjast með svona alþýðlegum stórvíðburðum og það er ekki laust við að ég verði snortin. En ég verð líka margs vísari. Bæði um slúður og ýmsa fróðleiksmola.“

Anne-Marie Damm er 54 ára og hún er langt frá því að vera ein um að sitja fyrir framan sjónvarpið og fylgjast með afhendingu norrænu verðlaunanna fimm. Tæplega hálf milljón sjónvarpsáhorfenda á Norðurlöndunum valdi að stilla inn á verðlaunahátíð Norðurlandaráðs. Í fyrsta sinn í sögunni var ákveðið að sjónvarpa verðlaunaafhendingu Norðurlandaráðs – sem að þessu

sinni fór fram í Óperuhúsinu í Ósló – þar sem hulunni var svipt af því hverjir hlytu verðlaunin og þau afhent í beinni útsendingu.

Sjónvarpsáhorfendur alls staðar á Norðurlöndum fylgdust með þegar tilkynnt var hverjir hlytu norrænu verðlaunin í bókmenntum, tónlist, kvikmyndum, umhverfismálum og þau fimmtu sem best hafa í hópinn fyrir barna- og unglingabókmenntir. Þetta er töluverð breyting frá fyrri árum þar sem venjan var að tilkynna um verðlaunahafana löngu áður en verðlaunin voru afhent. Ferlið var langt og fjarlægt þorra almennings á Norðurlöndum.

Það á einkum við um bókmenntaverðlaunin, elstu og virðulegustu verðlaun Norðurlandaráðs, sem hafa verið umvafin allt að því goðsagna-kenndum helgisíðum í tengslum við tilnefningar og endanlegt val á verðlaunahafa. Mánuðum saman í aðdraganda þess að tilkynnt er um verðlaunahafann keppast stærstu dagblöð á Norðurlöndum um að spá fyrir um hver hreppi verðlaunin það árið. Allir hafa beðið í andakt þar til hvítur reykur birtist í lok síðasta fundar dómnefndar.

Útsendingin í sjónvarpi átti sér skýran pólitískan aðdraganda: Ætlunin var að afhending verðlauna Norðurlandaráðs næði eyrum og augum almennings vítt og breitt í samfélaginu á öllum Norðurlöndum:

„Það hafa lengi verið uppi óskir um að færa verðlaun Norðurlandaráðs inn í nútímann og ná þannig út til fleira fólks. Með verðlaunahátíð í anda Óskarsverðlaunanna verða tilnefningar og afhending verðlaunanna fagmannlegri og þannig vonumst við til að vekja meiri athygli á hinum virtu verðlaunum Norður-

landaráðs,“ sagði Marit Nybakk, forseti Norðurlandaráðs, þegar hún kynnti hugmyndina um verðlaunahátíð.

Bryddað var upp á þeirri nýbreytni að tilkynna ekki nöfn verðlaunahafanna fyrr en á sjálfri hátíðinni. Norðurlandaráð ákvað að magna upp spennu og eftirvæntingu með því að bjóða öllum sem tilnefndir voru til verðlaunanna á hátíðina í Óperuhúsinu þar sem rúmlega þúsund gestir voru viðstaddir. Langflestir hinna tilnefndu þáðu boðið og áttu þannig þátt í að varpa Hollywood-kenndum Óskarsblæ á samkunduna sem sætt hafði gagnrýni í aðdraganda hátíðarinnar.

Menntafólk í löndunum og aðrir sem létu sig málið varða hafði áhyggjur af því að verðlaun Norðurlandaráðs myndu drukkna í glimmer og glysi. Sá ótti reyndist líklega ástæðulaus því eftir því sem menn komast næst hefur aldrei í sögu Norðurlandaráðs verið skrifað og skrafað eins mikið um verðlaunin og afhendingu þeirra. Að þessu sinni voru það heldur ekki aðeins bókaormar og vandlátir útvarpshlustendur sem fengu eitt-hvað við sitt hæfi heldur einnig samtals hálf milljón sjónvarpsáhorfenda. Sú tala kann að virðast lág. Samtals hálf milljón sjónvarpsáhorfenda ef öll Norðurlöndin eru tekin með kemst ekki í hálfkvisti við áhorf

Bryddað var upp á þeirri nýbreytni að tilkynna ekki nöfn verðlaunahafanna fyrr en á sjálfri hátíðinni. Norðurlandaráð ákvað að magna upp spennu og eftirvæntingu með því að bjóða öllum sem tilnefndir voru til verðlaunanna á hátíðina í Óperuhúsinu þar sem rúmlega þúsund gestir voru viðstaddir.

Og það var töluð finnska, þakkað á norsku, fagnað á dönsku og sungið á sænsku. Alveg í samræmi við óskir Norðurlandaráðs um að ná til eins margra Norðurlandabúa og hægt er með fjölbreyttum og glæsilegum sýnishornum af norrænni list.

Þegar Brúin og Höllin eru á dagskrá. En fyrstu mælingar benda til að þetta samsvari áhorfendatölum fyrir nýja þætti. Auk þess samsvarar fjöldi áhorfenda hlutfallslega því skattfé sem fer í að fjármagna norrænt menningarsamstarf og verðlaun Norðurlandaráðs.

„Ég verð að viðurkenna að ég hafði aldrei heyrt minnst á önnur norræn verðlaun en bókmenntaverðlaun Norðurlandaráðs. Og ég verð að segja eins og er og án þess að roðna að ég veit ekki almennilega hvað starf Norðurlandaráðs snýst um. En nú veit ég allavega aðeins meira – um Norðurlandaráð en ekki síður um hin verðlaunin. Það er ótrúlegt að það skuli vera til sérstök verðlaun fyrir barnabækur á Norðurlöndum,“ segir Anne-Marie Damm.

Anne-Marie horfir mikið á sjónvarp og segist hafa valið að sjá útsendinguna vegna þess að hún hafi átt von á að hún yrði skemmtileg.

„Það var náttúrliga forvitnilegt að lesa það sem Danmarks Radio og dagblöðin skrifuðu um Óskarsveislu og verðlaunahátíð. Fræga fólkíð er

vant að mæta á slíka viðburði. Samt var minna um frægt fólk en ég hafði búist við. Því varð ég fyrir svolitlum vonbrigðum. Hins vegar voru skemmtiatriðin á verðlaunahátíðinni gífurlega fagmannleg og flott. Það var bara danski þulurinn sem talaði alltof mikið. Ég náði engan veginn öllu sem ungu kynarnir tveir voru að segja. Danski þulurinn minnti mig of mikið á Jørgen de Mylius í gamla daga þegar hann sagði frá söngvakeppni evrópsku sjónvarpsstöðvanna í danska sjónvarpinu.“

Norræna verðlaunahátíðin hefur einnig sætt gagnrýni fyrir að hafa ekki séð fyrir þokkalegri þýðingu fyrir sjónvarpsáhorfendur sem skilja ekki dönsku, norsku, sænsku eða finnsku. Og það var töluð finnska, þakkað á norsku, fagnað á dönsku og sungið á sænsku. Alveg í samræmi við óskir Norðurlandaráðs um að ná til eins margra Norðurlandabúa og hægt er með fjölbreyttum og glæsilegum sýnishornum af norrænni list. Þýðingar og textasetning reyndist þó flóknara en búist var við og mun Norðurlandaráð taka tillit

til þess við undirbúning næstu verðlaunahátíðar en hún fer fram í Stokkhólmi. Í Hellerup í Danmörku minnst Anne-Marie Damm konfekt-skálarinnar sem tæmdist og freyðandi kampavínsins:

„Verðlaunahátíðin í Ósló var kannski engin Óskarshátíð og þulurinn var alltof óðamála. En þetta var óneitanlega skemmtilegt og það var spennandi að fræðast um öll þessi verðlaun. Hugsa sér að norræn verðlaun skuli vera veitt fyrir kvikmyndir og umhverfismál. Ekki vissi ég það en nú hef ég lært eitthvað nýtt. Ég á örugglega eftir að fylgjast með hátíðinni að ári.“ ●

FRÓÐLEIKSMOLAR:

Norðurlandaráð tilkynnti í samstarfi við NRK og Óperuhúsið í Ósló hverjir hlytu verðlaun Norðurlandaráðs í bókmenntum, tónlist, kvikmyndagerð, umhverfismálum og þau fimmtu og nýjustu verðlaunin fyrir barna- og unglingabókmenntir. Verðlaunahafar Norðurlandaráðs fengu auk verðlaunagripsins 350 þúsund danskar krónur en þetta var í fyrsta sinn sem afhent var sérstök verðlaunastytta.

norden

Norræna ráðherranefndin
Norðurlandaráð

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

20
13

ANP 2014:703
ISBN 978-92-893-2700-8